UZLUKSIZ TA’LIM TIZIMI UCHUN ELEKTRON O’QUV ADABIYOTLARNING O’RNI

Saypillayeva Hilola JDPI magistranti,
Ilmiyrahbar: p.f.f.d. (PhD) F.A.Rahmatova JDPI pedagogika ta’limi nazariyasi kafedrasi

O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrdagi “O’zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to’g’risida”gi PF-5847-son farmonida o’quv adabiyotlari yetishmovchiligi saqlanib qolib, mavjudlarining aksariyat qismi zamon talablariga javob bermaydi, o’quv adabiyotlari sifatini yaxshilash, xorijiy adabiyotlardan qo’shimcha yoki muqobil o’quv adabiyotlari sifatida foydalanish ishlari yetarli darajada tashkil etilmaganligi, o’quv adabiyotlari sifatini yaxshilash, zamonaviy o’quv adabiyotlarini yaratish tartibini soddalashtirish, eng yangi xorijiy adabiyotlarni xarid qilish va tarjima qilish ishlarini jadallashtirish, xorijiy adabiyotlardan qo’shimcha yoki muqobil o’quv adabiyotlari sifatida foydalanishni kengaytirish, kutubxonalar fondlarini muntazam ravishda yangilab borish kerakligi, milliy elektron ta’lim resurslari yaratilishini jadallashtirish, xorijiy elektron ta’lim resurslarini tarjima qilish ishlarini tashkil etish, ta’lim jarayonida elektron resurslar salmog’ini bosqichma-bosqich oshirib borish, elektron o’quv adabiyotlar yaratish, ularni mobil qurilmalarga yuklab olish maqsadida kutubxonalarda QR-kod yordamida elektron resurslar haqidagi axborotlarni joylashtirish tizimini yaratish ustuvor vazifa ekanligi, innovatsion kutubxonalarni tashkil etish, ulardagi kitob fondini yangi avlod o’quv adabiyotlari bilan muntazam boyitish lozimligi belgilab berilgan.

Elektron o’quv adabiyotlar bilim oluvchilarning tasavvurini kengaytirishga, dastlabki bilimlarini rivojlantirish va chuqurlashtirishga, qo’shimcha ma’lumotlar bilan ta’minlashga mo’ljallangan bo’lib, ko’proq chuqurlashtirib o’qitiladigan fanlar bo’yicha yaratiladi. Uzluksiz ta’lim tizimida fan va texnologiyalar rivojlangan sari mazmuni tez o’zgaruvchan, chuqurlashtirilib o’qitiladigan, umumkasbiy va maxsus fanlar bo’yicha kam adadli elektron o’quv adabiyotlari tayyorlashga bo’lgan ehtiyoj ortib bormoqda.

Elektron o’quv adabiyotlarining shakl va turlari Elektron o’quv adabiyotlar – zamonaviy axborot texnologiyalari asosida ma’lumotlarni jamlash, tasvirlash, yangilash, saqlash, bilimlarni interaktiv usulda taqdim etish va nazorat qilish imkoniyatlariga ega bo’lgan manba.

Elektron darslik – kompyuter texnologiyasiga asoslangan o’quv uslubini qo’llashga, mustaqil ta’lim olishga hamda fanga oid o’quv materiallar, ilmiy ma’lumotlarning har tomonlama samarador o’zlashtirilishiga mo’ljallangan bo’lib:

-o’quv va ilmiy materiallar faqat verbal (matn) shaklda;

-o’quv materiallar verbal (matn) va ikki o’lchamli grafik shaklda;

-mulьtimediya (multimedia – ko’p axborotli) qo’llanmalar, ya’ni ma’lumot uch o’lchamli grafik ko’rinishda, ovozli, video, animatsiya va qisman verbal (matn) shaklda;

-taktil (xis qilinuvchi, seziladigan) xususiyatli, o’quvchini «ekran olamida» stereo nushasi tasvirlangan real olamga kirishi va undagi ob’ektlarga nisbatan harakatlanish tasavvurini yaratadigan shaklda ifodalanadi.

Xalqaro tajribalarda masofaviy o’qitish vositalari sifatida quyidagilar e’tirof etilgan:

• elektron darslik, o’quv qo’llanma, o’quv-metodik qo’llanmalar;

• o’quv-metodik majmualar (o’quv dasturi, o’quv qo’llanma, tavsiyalar, adabiyotlar ro’yxati, glossariy, nazorat savollari, o’zlashtirishni nazorat qilish vositalarining qog’oz nushalari va elektron shakli);

• audio va video o’quv-axborot materiallari;

• kompyuterli o’qitish dasturlari, mulьtimediali ilovalar;

• virtual laboratoriya mashg’ulotlari;

• elektron trenajyorlar;

• elektron kutubxonalar va mediateka;

• elektron ta’lim resurslari va manzillar;

• virtual modellashtirilgan muhiti;

• nazoratni amalga oshiruvchi dasturlar.

• qag’oz shaklida darslik va o’quv qo’llanmalar va boshqalar.

Masofaviy o’qitishda qaysi o’qitish vositasidan foydalanishdan qat’iy nazar, ta’lim oluvchilarga mustaqil o’qish, qo’shimcha adabiyotlarga kam murojaat etish hamda tьyutor bilan doimiy maslahat kilish imkoniyati ta’minlanishi zarurligi mavjudligi tajribalarda ta’kidlangan.

Jumladan, ayrim adabiyotlarda masofaviy o’qitish uchun elektron materiallarni ishlab chiqishda quyidagilarga e’tibor qaratilishi ta’kidlangan:

• elektron o’quv qo’llanmalarda bilim, ko’nikma va malakalarni shakllantirishga zarur bo’lgan ma’lumotlarning to’liqligi va bunda ta’lim oluvchilarning qo’shimcha ta’lim olish ma’lumotlarga murojaatini minimallashtirilgan holda taqdim etilganligi;

• elektron o’quv materiallar modulli tamoyilga asoslangan holda foydalanishga mo’ljallanganligi;

• o’quv materiallarni o’rganish va mustaqil ishini tashkil etish bo’yicha ko’rsatmalar batafsil berilganligi;

• o’quv materiallarni nazorat ishlari, izohli lug’atlar, o’zini-o’zi tekshirish uchun savollar va boshqa turli o’quv topshiriqlar kabi majburiy elementlarni taqdim etilganligi.

Elektron ko’rinishdagi o’quv qo’llanmalar gipermatnlarning taqdim etilishi jihatidan an’anaviy darsliklardan sezilarli darajada farq qiladi va bu o’z navbatida ta’lim oluvchilarning motivatsiyasini oshirishga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalar orqali oliy ta’lim tizimini masofadan o’qitishni individuallashtirish uchun yaratiladigan veb-saytlarda tashkil qilinadigan o’quvchilar jamoalari va umumiy guruh topshiriqlarini olg’a surish ham o’quv jarayonini puxta loyihalashtirishga va bilimdon mutaxassisni rag’batlantirishga bog’liq.

Tadqiqotimiz jarayonida quyidagi tavsiyalarni taklif etamiz:

- kutubxona fondlarini raqamlashtirish va virtual kutubxonada ularni nashr qilish.

- elektron adabiyotlar milliy fondini yaratish.
- fanlarning ma’ruza va seminar materiallarini elektron shaklga o’tkazish.
- virtual laboratoriyalarni ishlab chiqish.
- elektron interfaol mulьtimediali o’quv materiallarini yaratish.
- ommaviy ochiq onlayn kurs formatida onlayn trening kurslarini talabalar uchun ham, o’qituvchilar uchun ham ishlab chiqish va joriy etish.
- elektron darsliklar va o’quv qo’llanmalar hamda interfaol o’quv resurslarini ishlab chiqish.
- ta’lim muassasalarning elektron axborot ta’lim muhitini takomillashtirish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Rahmatova, F. (2020). THE WAYS OF UTILIZING PROBLEMATIC STUDY IN ENHANCING THE MATHEMATICAL MINDOF THE UPCOMING PRIMARY EDUCATION TEACHERS. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2021). Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларининг математик тафаккурини ривожлантиришда интерфаол таълим методларидан фойдаланиш. Журнал инновации в начальном образовании, 2(3).

Rahmatova, F. (2020). METIIODS OF INNOVATION TECHNOLOGIES IN PRIMARY EDUCATION. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). Main Features of Mathematical Subjects at Primary Schools. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IMPROVING MATHEMATICAL THINKING. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). ТАЛАБАЛАРНИНГ МАТЕМАТИК ТАФАККУРИНИ ЮКСАЛТИРИШДА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ИМКОНИЯТЛАРИ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). РАЗВИТИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ МАТЕМАТИКИ ПОСРЕДСТВОМ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). Математика фанини ўқитишнинг дидактик таъминоти. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). Математик тафаккурни такомиллаштиришда матнли масалалардан фойдаланишда узлуксизлик тамойилининг аҳамияти. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). СОЗДАНИЕ ПРОБЛЕМНОГО ОБУЧЕНИЯ ОБЛАСТИ ТВОРЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rahmatova, F. (2020). Талабаларда математик тафаккурни шакллантириш омиллари. Архив Научных Публикаций JSPI, 1-6.

Rahmatova, F. (2021). Bo'lajak boshlang'ich sinf o'quvchilarning ilmiy tadqiqot ishlarini olib borish yunalishi bo'yicha faoliyat. Журнал инновации в начальном образовании, 2(3).

Rahmatova, F. (2021). O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash texnologiyasi. Журнал инновации в начальном образовании, 2(3).

Rahmatova, F. (2021). The Formation Of Research Competencies Of Future Primary School Teachers. Журнал инновации в начальном образовании, 1(Архив№ 2).

Rahmatova, F., & Abrorxonova, K. (2021). Educational issues in the works of enlightened intellectuals. Журнал инновации в начальном образовании, 1(Архив№ 2).

Rahmatova, F. (2020). БЎЛАЖАК БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ТАМОЙИЛЛАРИ. Журнал инновации в начальном образовании.

Rasulova, D. (2020). QIZLARNI SOG'LOM TURMUSH TARZI ASOSIDA TARBIYALASHNING AHAMIYATI. Архив Научных Публикаций JSPI.

Uktamovich, R. B., & Rakhmatullaevna, R. D. (2019). FEATURES OF STUDYING THE LEVEL OF PSYCHOLOGICAL READINESS OF A SEVEN-YEAR-OLD CHILD'S ADAPTATION TO SCHOOL. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 7(12).

Davurova, G. (2020). Yosh ota-onalarining pedagogik-psixologik bilimlarini oshirishning ahamiyati. Архив Научных Публикаций JSPI.

Расулова, Д. (2020). Психологическая диагностика личностных и эмоциональных аспектов суицидального поведения подростка. Архив Научных Публикаций JSPI.

Каршибаева, Г. А., Расулов, Б. У., Расулова, Д. Р., & Эшмуратов, О. Э. (2018). Психологическая диагностика личностных и эмоциональных аспектов суицидального поведения подростка. Образование и воспитание, (2), 72-73.

Rasulova, D. (2020). САМАРАЛИ ТАЪЛИМ-ИЖОДИЙ ЁНДАШУВ МАҲСУЛИ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). Pedagogika oliy o'quv yurti talabalarining ijodiy faoliyatini shakllantirishda psixologik xizmatni tashkil etish. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). СЕМЕЙНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЕ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). Komil inson masalasining psixologiyada tadqiq etilishi. Архив Научных Публикаций JSPI.

Rasulova, D. (2020). YOSH OTA-ONALARNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK BILIMLARINI OSHIRISHNING AHAMIYATI. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). O'ZLASHTIRISHI QIYIN BO'LGAN KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR PSIXOLOGIYASIDAGI MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (1).

Xamrayeva, N. (2020). СЕМЕЙНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2020). O'ZLASHTIRISHI QIYIN BO'LGAN KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR PSIXOLOGIYASIDAGI MUAMMOLAR

VA ULARNING YECHIMLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (1).

Qayumov, A. (2020). SYSTEM-TECHNOLOGICAL APPROACH TO SPIRITUAL AND AESTHETIC EDUCATION IN THE STUDY OF PEDAGOGICAL DISCIPLINES. Архив Научных Публикаций JSPI.

Qayumov, A. (2020). ДУХОВНО-ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Toshnazarova, U. (2021). Мулоқот маданиятининг ривожланиши психологик омиллари. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2).

Toshnazarova, U. (2020). Communicative culture of socio-psychological support of professional development of higher edication students. Архив Научных Публикаций JSPI.

Toshnazarova, U. (2020). Социально-психологические аспекты общения и коммуникативной културы. Архив Научных Публикаций JSPI.

Davurova, G. (2021). OILAVIY MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2).

Davurova, G. (2021). TALABA–QIZLARDA TAZYIQ VA TAJOVUZGA QARSHI DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY ASOSLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2).

Uktamova, U., & Berdiyorova, S. (2020). THE ROLE OF COMMUNICATION IN PEOPLE'S RELATIONSHIPS AND WAYS OF LEARNING TO COMMUNICATE. Архив Научных Публикаций JSPI.

Uktamova, U. (2020). KICHIK MAKTAB YOSHIDA QOBILIYATNING PSIXOLOGIK TAVSIFI. Архив Научных Публикаций JSPI.

Uktamova, U. (2020). Ў?увчиларга маънавий-ахло?ий тарбия бериш ор?али экологик маданиятини шакллантириш. Архив Научных Публикаций JSPI.

Berdiyorova, S., & Uktamova, U. (2020). РОЛЬ ОБЩЕНИЯ ВО ВЗАИМООТНОШЕНИЯХ ЛЮДЕЙ И СПОСОБЫ ОБУЧЕНИЯ К ОБЩЕНИЮ. Архив Научных Публикаций JSPI.

Uktamova, U. (2020). АГРЕССИВНОЕ ПОВЕДЕНИЕ НА РАЗВИТИЕ ВЗГЛЯДОВ ДЕВУШЕК. EurasianUnionScientists, 1(10 (79)), 45-47.

Uktamova, U. (2020). ОИЛАВИЙ ЗЎРАВОНЛИКНИНГ КЕЛИБ ЧИ?ИШ САБАБЛАРИ. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (1).

Сунатуллаевна УУ (2021 г., январь). ТАЛАБА КИЗЛАРДА ТАЗЫИК ВА ТАДЖОВУЗГА КАРШИ ДУНЁКАРАШНИ ШАКЛЛАНТИШ. В евро-азиатских конференциях (Том 1, № 1, стр. 504-508).

Уктамова, У. (2020). ЁШЛАР ФАОЛИЯТИНИ БУНЁДКОР ?ОЯЛАР БИЛАН БАНД ?ИЛИШ МУАММОСИ. Архив Научных Публикаций JSPI .

Maxamatova, F. (2020). Таълим-тарбия самарадорлигини оширищда ота-она ибрат намунаси. Архив Научных Публикаций JSPI.

Maxamatova, F. (2020). Педагогика фанини ў?итиш жараёнида муоммоли ў?итиш технологияларидан фойдаланиш. Архив Научных Публикаций JSPI.

Maxamatova, F. (2020). Оилада фарзанд маънавий тарбиясига ру?ий таъсирлар. Архив Научных Публикаций JSPI.

Maxamatova, F. (2020). Sog'lom oilaviy muhitni himoya qilishning qonuniy asoslari. Архив Научных Публикаций JSPI.

Maxamatova, F. (2020). Современные тенденции" учитель-ученик" в системе непрерывного образования: проблемы и решения. Архив Научных Публикаций JSPI.

Maxamatova, F. (2020). Развитие страхования в инновационной сфере. Архив Научных Публикаций JSPI.

Safaraliyevna, M. F. (2021). Pedagogical bases of formation of readiness of students to work. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(3), 528-531.

Safaraliyevna, M. F. (2021, January). PEDAGOGICAL BASES OF INVOLVEMENT OF STUDENTS IN LABOR EDUCATION. In Euro-Asia Conferences (Vol. 1, No. 1, pp. 290-296).

Safaraliyevna, M. F. (2021, January). PEDAGOGICAL BASES OF INVOLVEMENT OF STUDENTS IN LABOR EDUCATION. In Euro-Asia Conferences (Vol. 1, No. 1, pp. 290-296).